

Kinderen uit laaggeletterde gezinnen kiezen eigen pad

Korte uitleg voor een breed publiek van het rapport:
Intergenerationele overdracht van laaggeletterdheid: een ander
pad – *vanuit het perspectief van de kinderen*

Kinderen uit laaggeletterde gezinnen kiezen eigen pad

Onderzoek naar kinderen die opgroeien met ouders die moeite hebben met lezen, schrijven of rekenen, en thuis Nederlands spreken.

Vanuit de ervaringen van de kinderen

Natascha Notten deed onderzoek naar kinderen die opgroeiden met laaggeletterde ouders. Laaggeletterd betekent dat iemand moeite heeft met lezen, schrijven en/of rekenen. De kinderen, die inmiddels volwassen zijn, kunnen zelf wél goed lezen, schrijven en rekenen. Zij hebben het patroon doorbroken: de laaggeletterdheid is niet van ouder op kind overgegaan.

Het onderzoek gaat over welke ervaringen deze kinderen delen. Hoe is het om op te groeien met laaggeletterde ouders? En hoe komt het dat zij wél goed kunnen lezen, rekenen en schrijven? 'Ik doe al 10 jaar onderzoek naar dit onderwerp, maar ik had nog nooit de kinderen van laaggeletterde ouders gesproken,' vertelt onderzoeker Notten. 'Hun ervaringen staan in dit onderzoek en zijn heel waardevol.'

Bewustwording op latere leeftijd

Zo ontdekken kinderen pas als ze jongvolwassen zijn dat hun ouders laaggeletterd zijn. Als kind hadden ze dat niet door. 'Thuis was zoals het was, dat was wat je kende.' En ouders praatten er niet over. 'Ze houden het voor de buitenwereld verborgen, maar ook in het gezin,' zegt Notten.

Al jong zelfstandig

De kinderen waren allemaal al jong zelfstandig. Ze werden door hun ouders gevraagd om te helpen. Met het invullen van formulieren, bijvoorbeeld. Soms gingen kinderen dingen voor school of de sportvereniging zelf regelen, omdat hun ouders dat niet deden. Ook op andere gebieden waren de kinderen al snel zelfstandig. Een kind vertelt bijvoorbeeld: 'Als er een crisis was, moest ik het oplossen. Mijn broer was een keer gevallen en dan moest ik de ambulance bellen.'

Sommige kinderen konden daardoor niet echt kind zijn. Daar hebben ze last van gehad. Andere kinderen zagen juist voordelen omdat ze thuis veel dingen zelf mochten doen en beslissen. En hadden daar op latere leeftijd baat bij.

Vaak onderadvies

Bijna alle kinderen kregen aan het eind van de basisschool een lager schooladvies dan ze aankonden volgens de officiële toets. Een kind vertelt daarover: 'Ik wilde heel graag naar de

havo en dat mocht niet van de decaan, want mijn ouders konden me niet helpen en ik werd toch huisvrouw, werd er gezegd tegen mijn ouders.'

De meeste kinderen werden thuis niet geholpen met huiswerk of andere schoolzaken. De ouders hadden bijvoorbeeld weinig contact met leraren. Of spraken niet met hun kinderen over de CITO-toets. 'Ik was totaal overvallen door die CITO-toets. Ik had echt geen idee,' vertelt een kind.

Ander pad dan ouders

De meeste kinderen zijn stapelaars: na het afronden van de ene opleiding, doen ze een volgende opleiding op een hoger niveau. En dat kunnen ze goed aan. Ook in hun werk klimmen ze steeds hoger. Ze nemen zo een ander pad dan hun ouders. Hun sterke punten, zoals hun denkkracht en doorzettingsvermogen, hebben daarbij geholpen. Een van de kinderen zegt daarover: 'Op eigen kracht en discipline, en de overtuiging dat ik het echt anders wilde gaan doen.'

Ook waren 'gidsen' belangrijk in de levens van de kinderen. Dat zijn mensen die hun talenten zagen en de kinderen op nieuwe ideeën brachten. En die de kinderen in zichzelf lieten geloven. 'Iedereen kan een gids zijn in het leven van een kind,' zegt Notten. 'Vaak zijn het leraren, maatschappelijk werkers, burens, ouders van vrienden, trainers op de sportvereniging of de bibliotheekmedewerker.'

Een van de kinderen vertelt over een gids: 'In de laatste week voor mijn examen kwam een economiedocent naar mij toe en die zei "Je hebt veel meer in je mars." Nou ja, dan gaat alles op zijn schop, hè?'

'Gezien worden' is belangrijk

Tot slot geven de kinderen tips voor professionals en andere volwassenen. Ze vragen om extra aandacht te geven aan kinderen uit gezinnen met laaggeletterde ouders. Ook vinden ze het belangrijk om te investeren in de omgeving. Waarin professionals en volwassenen de kinderen ondersteunen en stimuleren. Ook bij de dingen waar ze al sterk in zijn. Tot slot is het belangrijk dat kinderen gewoon kind kunnen zijn.

Vervolgonderzoek

Dit onderzoek was het eerste vanuit de ervaringen van kinderen zelf. Hier komt een vervolg op. Notten: 'Uit het onderzoek blijkt dat kinderen van laaggeletterde ouders hun situatie normaal vonden. Ze kregen niet genoeg kansen om hun talenten te ontwikkelen.

Volwassenen in hun omgeving kunnen hierbij helpen. Maar wat hebben zij nodig om deze rol goed op te pakken?'

Ook konden de kinderen al op jonge leeftijd dingen regelen en organiseren, maar niemand zag dit. Vervolgonderzoek kan gaan over de vraag hoe de omgeving deze vaardigheden kan herkennen. En de kinderen helpt ze te gebruiken.

Vragen en het hele rapport

Heb je vragen over het onderzoek?

Stel je vraag aan Natascha Notten via e-mail: nataschanotten@gelijkschap.nl

Wil je het hele rapport lezen?

Klik dan hier: [rapport](#)

© Gelijkschap 2025